

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیهما السلام

www. **Ghaemiyeh** .com
www. **Ghaemiyeh** .org
www. **Ghaemiyeh** .net
www. **Ghaemiyeh** .ir

(ع)

عهدنامه امام علی

به مالک اشتر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

عهدنامه امام علی علیه السلام به مالک اشتر

نویسنده:

شورای بررسی

ناشر چاپی:

پیام آزادی

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۸	عهدنامه امام علی علیه‌السلام به مالک اشتر
۸	مشخصات کتاب
۸	مقدمه
۹	اساسی‌ترین اهداف و وظایف حکومت اسلامی
۹	صفات و مشخصات رهبران
۱۰	وظایف کلی رهبران در برابر ملت
۱۰	خطوط اصلی وظایف
۱۲	مسئله خواص و مشخصات این گروه و وظایف رهبر در ارتباط با این مسئله
۱۲	وظایف رهبران در مورد عیوب ملت
۱۳	وزراء و مشاوران حکومت
۱۴	حقوق ملت
۱۴	اصول کلی
۱۵	شناخت طبقات جامعه
۱۵	اهداف و ماموریت‌های ارتش اسلامی
۱۶	نیاز کلیه طبقات جامعه به یکدیگر
۱۶	وظایف رهبر در برآوردن کلیه حقوق طبقات جامعه
۱۶	ارتش اسلامی و مسئله انتخاب فرماندهان
۱۶	انتخاب فرماندهان ارتش
۱۷	وظایف رهبر نسبت به ارتش و فرماندهان
۱۷	مشخصات عالیترین فرماندهان ارتش
۱۸	وظایف متقابل رهبر و ملت
۱۹	مرجع اصلی حل اختلاف

۱۹	قاضیان عدالت
۱۹	نحوه تعیین و صفات قاضیان عدالت
۱۹	وظایف رهبر نسبت به قاضیان عدالت
۲۰	کارمندان و کارگزاران دولت
۲۰	طریقه انتخاب و صفات کارمندان و کارگزاران دولت
۲۰	وظیفه رهبر نسبت به کارمندان و کارگزاران
۲۱	بازرسی و بازرسان کشور
۲۱	مالیات و بیت المال و مالیات دهندگان
۲۳	دبیران و نویسندگان مسایل دولتی و کشوری (وزیران و مشاوران عالی رتبه)
۲۳	بازرگانان و صنعتگران
۲۴	مجریان اقتصادی
۲۴	نظارت مستقیم دولت بر حسن جریان اقتصاد کشور
۲۴	طبقه محرومان و مستضعفان جامعه
۲۵	محرومات جامعه
۲۵	وظایف رهبر نسبت به طبقه محروم جامعه
۲۶	دادرسی مستقیم ملت در مقابل رهبر
۲۷	وظایفی که رهبر شخصا عهده‌دار آنهاست
۲۸	نظارت مستقیم رهبر در مسائل جاری مملکت
۲۸	رهبر و مسئله خاندان و نزدیکان
۲۹	وظیفه رهبر در مقابل اتهامات علیه او
۲۹	قرار دادها و پیمانهای صلح با دشمن
۲۹	اصول و خطوط اصلی پیمانها
۳۰	مسائل و مطالب درباره پیمانهای صلح
۳۱	خطوط اصلی و وظایف فردی و اجتماعی رهبر

دعا و طلب عدالت و شهادت ۳۳

درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان ۳۳

عهدنامه امام علی علیه السلام به مالک اشتر

مشخصات کتاب

سرشناسه: علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ق ۴۰
 عنوان قراردادی: [نهج البلاغه. برگزیده. فرمان مالک اشتر (فارسی)]
 عنوان و نام پدیدآور: عهدنامه امام علی علیه السلام به مالک اشتر مشتمل بر ۲۳ فصل و ۱۸۰ اصل / تدوین شورای بررسی [انتشارات پیام آزادی]
 مشخصات نشر: [تهران]: پیام آزادی، ۱۳۷۶.
 مشخصات ظاهری: ۶۸ ص؛ ۱۲ ۱۶/۸۵ س م
 شابک: ۹۶۴-۳۰۲-۲۶۳-۳۲۰۰۰ ریال؛ ۹۶۴-۳۰۲-۲۶۳-۳۲۰۰۰ ریال؛ ۹۶۴-۳۰۲-۲۶۳-۳۲۰۰۰ ریال؛ ۹۶۴-۳۰۲-۲۶۳-۳۲۰۰۰ ریال
 وضعیت فهرست نویسی: فهرست نویسی قبلی
 یادداشت: چاپ سوم: ۱۳۷۹؛ ۱۴۰۰ ریال
 یادداشت: عنوان دیگر: عهدنامه امام علی علیه السلام به مالک اشتر.
 عنوان دیگر: عهدنامه امام علی علیه السلام به مالک اشتر.
 عنوان دیگر: نهج البلاغه. برگزیده. فرمان مالک اشتر (فارسی)
 موضوع: علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ق ۴۰. -- سیاست
 موضوع: اسلام و دولت
 موضوع: اسلام و سیاست
 شناسه افزوده: علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ق ۴۰. نهج البلاغه. برگزیده. فرمان مالک اشتر
 شناسه افزوده: انتشارات پیام آزادی. شورای بررسی
 رده بندی کنگره: ۱۳۷۷۸/BP۳۸/۰۴۲/الف
 رده بندی دیویی: ۲۹۷/۹۵۱۵/ب الف
 شماره کتابشناسی ملی: ۷۷-۳۶۱۹ م
 مشتمل بر ۲۳ فصل و ۱۸۰ اصل

مقدمه

چند ساله‌ی حکومت حضرت امیر (ع) نمونه خوب و درس عبرتی شده است. در همان چند سال مردم فهمیدند که اسلام یعنی چه، سیاست کشور داری و برنامه‌های اسلامی چگونه است. دیدند حاکمی که از طرف خدا تعیین شده کسی است که از همه ساده‌تر زندگی می‌کند. یک تکه نان جو می‌خورد که در آخر عمرشان از بس خشک بود نمی‌توانستند با دست بشکنند و ناچار با زانو می‌شکستند و با آب میل می‌فرمودند. با این طرز زندگی می‌فرمودند، می‌ترسم که در گوشه‌ای از کشور گرسنه‌ای پیدا شود، چگونه سیر بخوابم در حالیکه ممکن است در نقطه‌ی دور افتاده‌ای گرسنه‌ای سر بر بالین بگذارد.

امام خمینی، سخنرانی در نجف اشرف، مهرماه ۱۳۵۰

عدالت بمعنای واقعی این است که در ارتباط با دول و معاشرت با مردم و معاملات با مردم و دادرسی و قضا و تقسیم در آمد

عمومی مانند حضرت امیرالمومنین علیه السلام رفتار کند و طبق برنامه‌ای که برای «مالک اشتر» و در حقیقت برای همه‌ی والیان و حکام تعیین فرموده است (عمل نماید) چون (این فرمان) بخشنامه‌ای است عمومی که فقها هم اگر والی شدند بایستی دستور العمل خویش بدانند.

امام خمینی، ولایت فقیه، ص ۷۴

حکومت «جمهوری اسلامی» مورد نظر ما از رویه‌ی پیامبر اکرم (ص) و امام علی (ع) الهام خواهد گرفت.

امام خمینی، مصاحبه در پاریس، ۱۵ آبان ۵۷

[صفحه ۵]

«ثبات الدول باقامه سنن العدل»

ثبات و دوام حکومت‌ها بسته به برپائی روشهای عادلانه است.

«خیر السياسات العدل»

بهترین سیاست‌ها عدل است.

امام علی علیه السلام

«غررالحکم و در الکلم»

متن عهدنامه‌ی امام علی (ع)

به مالک اشتر

دارای «۲۳» فصل

و «۱۸۰» اصل

این فرامین و دستوراتی است که بنده خدا علی امیرمؤمنان در عهد و پیمان‌ش با مالک اشتر پسر حارث در میان می‌گذارد، هنگامی که زمامداری و ولایت امر کشور مصر را بدو می‌سپارد.

[صفحه ۶]

اساسی‌ترین اهداف و وظایف حکومت اسلامی

۱- جمع‌آوری مالیاتهای کشور برای بیت‌المال.

۲- جهاد و مبارزه پیگیر با کلیه دشمنان (اعم از داخلی و خارجی)

۳- تنظیم برنامه و اقدام جدی برای ایجاد جامعه صالح.

۴- تنظیم برنامه و اقدام برای عمران و آبادانی شهرها.

صفات و مشخصات رهبران

۵- امر می‌کند او را (یعنی امام از مالک اشتر خواهان این صفات عالی است که رهبران حکومت اسلامی نیز باید دارای چنین صفات ممتاز باشند) که:

الف- در برابر خدا پروا پیشه باشد.

ب- اطاعت خدا را مقدم بر هر اطاعتی قرار دهد.

ج- پیروی نماید آنچه را که خدا در کتابش، قرآن، بدان امر نموده، اعم از واجبات و سنن الهی، زیرا هیچ کس سعادتمند و پیروز

نخواهد شد مگر به پیروی از اوامر و دستورات الهی که در قرآن آمده و همچنین هیچ

[صفحه ۷]

کس شقاوتمند و نگون بخت نمی‌شود مگر آنگاه که نسبت به آن اوامر و فرامین بی‌اعتنایی کند.

د- و باید با دست و قلب و زبان خدا را نصرت و یاری دهد، زیرا خداوند متعهد شده که یاری کند هر کس را که او را یاری دهد و هر کس را که به او ارج نهد عزت و ارجمندی بخشد.

ه- و امر می‌کند او را (یعنی مالک اشتر و همه رهبران اسلامی را) که هوی‌ها و شهوات نفسانی خود را در هم کوبد و آنها را بشکند.

و- و آنگاه که نفس او طریق طغیان و سرکش در پیش گیرد باید عنان و نفس را در دست گیرد، چون نفس انسانی بسیار امرکننده به پلیدی و انحرافات است مگر اینکه خداوند عز و جل رحم و عنایت نماید.

۶- (ای مالک آگاه باش) که ترا به سوی کشوری روانه می‌کنم که قبل از تو حاکمان بسیاری، چه عادل و چه ظالم، در آن دیار حکومت کرده‌اند، و ملت ترا آنگونه در نظر می‌آورد که تو نیز با همان بینش‌ها امور و مسائل زمامداران قبل از خود را مورد مطالعه قرار می‌دهی و سرانجام درباره تو همان مطالبی را خواهند گفت که تو درباره آن زمامداران می‌گفتی. براستی که بندگان خدا را

[صفحه ۸]

می‌سازد می‌توان شناخت.

۷- باید محبوبترین اندوخته‌ها و گرانبهاترین ذخائر نزد تو اندوختن عمل صالح باشد.

۸- بر هوای نفس خود مسلط باش.

۹- در مورد آنچه که برای تو حلال نیست بر نفس خود بخل بورز و به آن سخت گیر، چون بخل ورزیدن به نفس و سخت‌گیری درباره‌ی آن، انصاف و عدالت در مورد نفس است، خواه نفس انسانی آنرا دوست بدارد و خواه نسبت به آن نارضایتی و کراهت داشته باشد.

وظایف کلی رهبران در برابر ملت

خطوط اصلی وظایف

۱۰- قلب خود را برای ملت سرشار و مملو از رحمت کن.

۱۱- و نسبت به آنان در قلبت عطف و محبت ایجاد نما.

۱۲- و در مورد ملت دوستی و لطف داشته باش.

۱۳- برای آنان مانند حیوان درنده و وحشی مباش که خوردن و چپاول آنها را فرصت و غنیمت بشماری، زیرا ملت دو صنف و گروهند:

[صفحه ۹]

۱- یا مسلمانند و برادر دین تو محسوب می‌شوند.

۲- و یا اینکه بمانند تو انسانند و با تو در خلقت یکسان و مساویند.

۱۴- این ملت (چون انسانند) در معرض لغزش قرار دارند و یا سستی عارض آنان می‌گردد و عمدا یا سهوا از آنان خطاهائی سر می‌زند، پس در این موقع با عفو و اغماض خویش از آنان در گذر و آنها را مورد بخشش خود قرار ده و به همان میزان آنها را عفو

کن که دوست‌داری خداوند ترا مورد لطف و عفو خود قرار دهد.

۱۵- زیرا تو والی و بالا- دست آنها هستی- و ولی امر تو مافوق توست و خداوند نیز مافوق ولی امر و امام تو می‌باشد- و خداوند کار آنان را به تو سپرده است که قیام به مصالح آنها کنی و کارشان را اصلاح نمائی، و ترا بوسیله ایشان مورد آزمایش و امتحان قرار داده است.

۱۶- مبادا به جنگ و مبارزه با خداوند متعادل بر خیزی! هرگز چنین کاری را مکن، چون تو تاب انتقام الهی را نداری و از رحمت و عفو الهی نیز بی‌نیاز نیستی.

۱۷- هیچ گاه از عفو و بخششی که در مورد خلافکاران اعمال کرده‌ای پشیمان مباش.

۱۸- بر کیفر و عقوبتی که نسبت به خطاکاران روا داشته‌ای

[صفحه ۱۰]

بر خود مبال و بدان خرسند مباش.

۱۹- نسبت به کاری که راه گریز از آن داری با عجله و شتاب به سوی انجامش مشتتاب.

۲۰- مگو من فرمانده‌ام و فرمان می‌دهم پس باید فرمان من اطاعت شود و اجراء گردد، زیرا این خوی و خلق و سستی ایجاد می‌کند و حکومت را در معرض آشوب و تغییر قرار می‌دهد.

۲۱- آن زمان که از ملاحظه قدرت و نیروی حکومت خویش تکبر و غروری به تو دست داد، خود را متوجه قدرت لایزال الهی کن و بدان بنگر که فوق قدرت توست و همه نیروی تو از قدرت اوست و قدرت تو در مقابل نیروی عظیم الهی هیچ است. چنین تفکر و توجهی ترا به خود می‌آورد و کبر و خودبینی ترا درهم می‌شکند و طغیانگری را از تو دور می‌کند و عقل ترا که بسبب تکبر و خودبینی از تو پنهان شده به سویت باز می‌گرداند.

۲۲- مبادا با خداوند متعال در عظمت و قدرت روی در روی قرار بگیری! از این عمل بشدت پرهیز، چون خداوند متعال هر جبار گردن‌کشی را ذلیل و هر متکبر خود خواهی را پست و خوار می‌گرداند.

۲۳- الف. شخص خودت،

[صفحه ۱۱]

ب. خاندان و نزدیکان،

ج. و آن دسته از مردم که مورد علاقه و توجه تو هستند،

همگی موظف به رعایت عدل و انصاف در این مواردند:

۱- در مورد خدا (یعنی در انجام اوامر و ترک نواهی او).

۲- نسبت به عموم ملت.

۲۴- اگر این عدالت و انصاف را رعایت و اجراء نکنی حتما ستم و ظلم روا داشته‌ای و کسی که ظلم و ستمگری به بندگان خدا کند خداوند از طرف بندگان دشمن او خواهد بود و خداوند با کسی که چنین کند از راه جنگ و مبارزه در آید و تمام دلائل و برای او را باطل خواهد کرد و (چنان کسی) تا زمانیکه دست از این اعمال بر ندارد و یا توجه نکند با خداوند در حال جنگ بسر می‌برد.

۲۵- هیچ عاملی در زایل ساختن نعمات الهی و همچنین تعجیل در انتقام خدا و تبدیل نعمت به عذاب موثرتر از بیدادگری و اقامه ظلم و ستم نیست، زیرا خدا، شنواترین شنوایان نسبت به ناله و فریاد ستمدیدگان است و اوست که همیشه در کمین ستمکاران می‌باشد.

۲۶- باید از میان همه امور کاری را بیشتر دوست داشته باشی که چنین شرایطی را داشته باشد:

الف. معتدل‌ترین کاری که حق باشد.

[صفحه ۱۲]

ب. عدلی که عمومیت داشته باشد و شامل همه چیز و همه کس گردد.

ج. و خشنودی و رضایت عموم ملت در آن (جلب و) گنجانیده شده باشد.

۲۷- زیرا خشم اکثریت ملت، رضایت و خشنودی خواص را در هم می‌کوبد ولی خشنودی و رضایت عموم ملت خشم خواص معدود را در خود حل و ناچیز می‌گرداند.

مسئله خواص و مشخصات این گروه و وظایف رهبر در ارتباط با این مسئله

۲۸- خواص دارای این صفات و مشخصات هستند که:

۱- در هنگام صلح و امنیت بار گران خود را بر دوش زمامدار انداخته و از همه کس و هر گروه گران‌بارترند.

۲- در گرفتاریها و بلاها از همه کمتر به یاری زمامداران می‌شتابند.

۳- نسبت به عدالت و انصاف بی‌رغبت‌تر از همه هستند.

۴- در خواهشهای خود از همه مصرتر می‌باشند.

۵- در برابر نعمتها و بخششها، ناسپاس‌تر از همه

[صفحه ۱۳]

هستند.

۶- در عذرپذیری سخت گیرند و کمتر عذر می‌پذیرند.

۷- در سختیهای دوران ناشکیباترند و تحمل و صبر آنها بسیار اندک می‌باشد.

۲۹- اما این توده ملت که اکثریت امت را تشکیل می‌دهند.

۱- بنیانهای استوار و ستونهای محکم برای دین و مکتب هستند.

۲- رمز اساسی وحدت مسلمین، همین توده مسلمانان می‌باشند.

۳- و نیروی همیشه آماده و حاضر در مقابله با دشمنان هستند.

۳۰- پس جهت اصلی خود را متوجه این توده عظیم کن و میل و گرایش خود را به سوی این گروه قرار ده.

وظایف رهبران در مورد عیوب ملت

۳۱- آن افرادی که از ملت پیش تو زیاد عیب‌جوئی می‌کنند از خود دور کن.

۳۲- همچنین این افراد باید نزد تو از منفورترین افراد باشند.

۳۳- زیرا در مردم معایبی است که بر زمامداران واجب‌تر از

[صفحه ۱۴]

دیگران است که آن عیوب بیوشانند.

۳۴- در کشف عیوب و رازهای ملت که بر تو پنهان است کوشش مکن.

۳۵- وظیفه اصلی تو پاک کردن و زدودن آن عیوبی است که برایت روشن و کشف شده است و آنچه که پنهان است حکم و

داوری آن با خدا است.

۳۶- تا می‌توانی معایب و اسرار مردم را ببوشان، باشد که خداوند هم، آنچه را که تو می‌خواهی (از عیوب تو پیش دیگران پوشیده باشد) از مردم ببوشاند.

۳۷- کینه و دشمنی نسبت به مردم را از قلبت بیرون و جدا کن.

۳۸- عوامل و اسباب هر نوع انتقام و دشمنی را از ریشه قطع نما.

۳۹- آنچه را که حقیقت و درستی آن بر تو روشن نیست آنرا نادیده بگیر.

۴۰- در تایید و تصدیق سخن چینان عجله مکن اگر چه این گروه دسیسه‌گر و خائن در لباس دوستان ناصح و شفیق در آیند.

[صفحه ۱۵]

وزراء و مشاوران حکومت

۴۱- اینگونه افراد را، مشاور خود قرار مده و با آنها مشورت مکن:

الف. بخیل ب. ترسو و بزدل ج. حریص

زیرا:

۱- فرد بخیل ترا از اعطا و احسان باز می‌دارد و نیز ترا از فقر و تهی‌دستی می‌ترساند.

۲- فرد ترسو و بزدل با ترسی که در تو ایجاد می‌کند ترا در تصمیم‌گیری و اجراء امور ضعیف و سست می‌گرداند.

۳- فرد حریص از شدت حرصی که در تو ایجاد می‌کند باعث ستمگری و ظلم تو می‌شود و آن حرص و ستم را برایت خوب جلوه می‌دهد.

بخل و ترس و حرص، غرائز و خصلتهایی هستند که همگی آنها ریشه اصلی ایجاد سوءظن به خداوند متعالند.

۴۲- بدترین وزیران تو کسانی هستند که در حکومت اشرار قبل از تو منصب وزارت داشته و در گناهان و جرائم آنها شریک بوده‌اند.

۴۳- مبدا از این افراد که در دولت جنایتکاران و اشرار جزو

[صفحه ۱۶]

آنان و شریک جرائم آنان بوده‌اند صاحب سر و محرم راز تو باشند زیرا این گونه افراد:

اولا: همکار و یار مجرمان و گناهکاران بوده‌اند.

ثانیا: از بردران و همراهان ستمگران محسوب می‌شوند.

۴۴- تو می‌توانی بجای این وزیران کسانی را که از هر لحاظ بهتر از این افراد هستند انتخاب نمایی، کسانی که:

الف. مدیریت و نفوذ آنها را دارا هستند.

ب. علاوه بر آن مدیریت و نفوذ، این گروه از گناه و جرم و وبالی که آنها در گردن دارند پاک و منزهند.

ج. همچنین هیچ ستمگری را بر ستمگریش معاونت نکرده‌اند و هیچ گناهکار و مجرمی را در ارتکاب گناه و جرائم کمک ننموده‌اند.

۴۵- این گونه مردان را که برای وزارت انتخاب نمایی:

۱- بدون هیچ تحمیلی بر دولت، سبک بال زندگی می‌کنند.

۲- بهترین یار و همکارت می‌باشند.

۳- نسبت به تو بسیار مهربان و با عطف هستند.

۴- با بیگانه و غیر از تو کمتر انس و الفت می گیرند.

۴۶- این افراد را جزء نزدیکترین افراد خود قرار بده و آنها را برای مجالس سری و علنی خود برگزین.

[صفحه ۱۷]

۴۷- گزیده ترین افراد از وزراء پیش تو کسی باشد که:

الف. سخن حقی را که بر انسان ناگورا و تلخ می آید بیشتر به تو تذکر دهد.

ب. و اگر زمانی خواستی از روی هوی و هوس مرتکب عملی شوی که خداوند متعال آن گونه اعمال را برای اولیاء و دوستان خود شایسته نمی داند کمتر نسبت به تو رغبت و مساعدت نشان دهد.

۴۸- باید بدین افراد، نزدیک و دوست و ملحق شوی:

۱- افرادی که اهل تقوی و ورع هستند.

۲- اهل صداقت و راستگویی اند.

۴۹- از افرادی که با تو همکاری می کنند بخواه که در صدد چاپلوسی و تملق تو برنایند و بیهوده ترا نسبت به کاری که انجام نداده‌ای نستایند، چون زیاده روی در تعریف و تملق که نسبت به انسان انجام گیرد منشاء خودبینی و کبر می گردد و ایجاد غرور و تکبر می کند.

[صفحه ۱۸]

حقوق ملت

اصول کلی

۵۰- نباید نیکوکاران و زشت کاران در پیش تو یکسان باشند که در این صورت:

الف. نیکوکاران نسبت به کارهای شایسته دلسرد و بی رغبت می شوند.

ب. و بدکاران نسبت به جرائم و زشتی های خود جری و تشویق می گردند.

۵۱- هر یکی از این دو گروه (بدکاران و نیکوکاران) را به تناسب اعمال و کرداری که انجام داده‌اند به نتیجه آنچه که انجام داده‌اند برسان.

۵۲- بهترین عوامل اثبات حسن ظن زمامدار نسبت به ملت عبارتند از:

۱- احسان به قاطبه مردم

۲- برداشتن هزینه های و مخارج زندگی از دوش ملت و سبک نمودن آن.

۳- وادار نکردن ملت به کاری که از عهده آنها بر نمی آیند.

[صفحه ۱۹]

۵۳- در این زمینه باید روشی را در پیش گیری که ملت احساس کنند که نسبت به آنها واقعا حسن ظن داری.

اگر ملت چنین احساس را کردند در این موقع است که حسن ظن، بسیاری از رنجها و مشکلات و گرفتاریها را از میان برمی دارد.

۵۴- به کسی حسن ظن داشته باش که بوته امتحان بخوبی بیرون آمده باشد.

۵۵- و به کسی سوءظن داشته باش که از بوته آزمایش بد بیرون آمده باشد.

۵۶- روش و سنن صالحان و بزرگان آن قوم و ملت را که در میان آنها بجا مانده است و ملت نیز بوسیله آن سنت‌ها امورشان را اصلاح می‌کنند، هرگز نقص مکن.

۵۷- مبادا روشی را از پیش خود وضع کنی که ناقص سنت و روش صالح گذشتگان آن ملت باشد که در این صورت اجر و ثواب سنن شایسته برای کسانی خواهد بود که آنها را وضع نموده و گناه و وزر و وبال نقص آنها به گردن تو خواهد افتاد.

۵۸- نسبت به اعمال و کارهایی که موجب تثبیت صلح و امنیت و آرامش می‌شود و همچنین در اموری که موجب قوام مردم می‌باشد، در تمام این موارد با دانشمندان و

[صفحه ۲۰]

عقلاء و حکماء ملت بسیار و پیوسته مذاکره و مشاوره کن.

شناخت طبقات جامعه

۵۹- ملت از چند طبقه و گروه تشکیل می‌شوند. قوام و ثبات و سامان ملت منوط به همبستگی همه طبقات و گروهها به هم می‌باشد. و هیچ طبقه و گروهی از طبقه و گروه دیگر بی‌نیاز و مستغنی نیست:

۱- لشکریان خدا (ارتشیان).

۲- دبیران و نویسندگان (وزیران و مشاوران عالی رتبه)

۳- قاضیان عدالت.

۴- کارمندان و کارگزاران عدالت و اهل مدارا با ملت.

۵- مالیات‌دهندگان:

الف. اقلیتهای مذهبی که جزیه می‌پردازند.

ب. مسلمانان که مالیاتهای اسلامی می‌پردازند.

۶- بازرگانان و صنعتگران.

۷- طبقه و گروه محروم جامعه، کسانی که نیاز رسیدگی به آنها احساس می‌شود.

۶۰- خداوند متعال برای هر یک از این طبقات و گروهها

[صفحه ۲۱]

طبق آنچه که در قرآن و سنت پیامبرش معین نموده است حد و حدودی قرار داده و سهم آنان را مشخص کرده است و این مقررات و پیمانها نزد ما محفوظ می‌باشد.

اهداف و ماموریت‌های ارتش اسلامی

۶۱- ارتش طبق فرمان خدا:

۱- برای کشور و ملت بمنزله دژها و قلعه‌های محکم در برابر دشمنان هستند.

۲- باعث عزت و سرافرازی رهبرانند.

۳- عامل و موجب عظمت و عزت دین محسوب می‌شوند.

۴- مامور آرامش و امنیت کشور و ملت هستند.

نیاز کلیه طبقات جامعه به یکدیگر

۶۲- ملت بدون چنین ارتشی نمی‌تواند به حیات خود ادامه دهد، قوام ارتش نیز به بودجه ایست که خداوند آنرا در بیت‌المال مشخص نموده که بوسیله آن بودجه [صفحه ۲۲]

می‌توانند با فراهم کردن قدرت کافی به جهاد بر ضد دشمنان بشتابند و همچنین از آن بودجه زندگی خود را اصلاح و بقیه نیازمندیهای خود را تامین کنند.

پایداری و ادامه حیات ملت و ارتش بستگی به گروه سوم دارد که بنام قاضیان عدالت و کارمندان دولت و دبیران نامیده می‌شوند. چون قاضیان عدالت عهده‌دار تنظیم روابط حقوقی اجتماعی و همچنین مشغول حل و فصل اختلافات و دعاوی می‌باشند، و کارمندان مسئول تامین منافع مردمند و دبیران و نویسندگان نیز که مورد اعتماد هستند کلیه مسائل عمومی مملکت یا مسائل سری از زیر دست آنها می‌گذرد.

قوام و حیات کلیه طبقات ملت بستگی به وجود بازرگانان و صنعتگران دارد که:

۱- مسئول فراهم کردن کلیه وسائل زندگی مردم و تامین نیازمندیهای ملت هستند.

۲- با پشتکار و ادامه تجارت خود مایه رونق بازار و کسب و کار می‌شوند.

۳- متکفل کارها و مسایل هستند که از دیگران ساخته نیست و فقط به وسیله ایشان میسر می‌باشد.

[صفحه ۲۳]

سپس طبقه محروم جامعه مطرح است که باید بحق و شایسته:

الف. به کلیه افراد آن یاری و مساعدت نمود.

ب. مخارج و نیازمندیهای زندگی آنان را تامین کرد.

وظایف رهبر در برآوردن کلیه حقوق طبقات جامعه

۶۳- همه طبقات ملت در پناه خدا و در سعه رحمت او هستند و بر عهده زمامدار است که حق هر یک از آنان را بقدر آنچه که زندگیشان تامین گردد ادا نماید.

۶۴- زمامداران هیچ گاه از این اوامر مهم و مسائل مختلفی که خداوند متعال بعهدہ آنان گذاشته است به درستی بیرون نمی‌آیند مگر:

۱- به اهتمام و کوششی سخت و پیگیر در احقاق حقوق همه طبقات ملت.

۲- استعانت از وجود لا یزال الهی و تکیه بر نیروی او.

۳- موظف نمودن خود به انجام و اداء حق و حقوقها.

۴- صبر و تحمل بر تمام کارها و اداء حقوق، چه سنگین و چه سبک و چه دشوار و چه آسان.

[صفحه ۲۴]

ارتش اسلامی و مسئله انتخاب فرماندهان

انتخاب فرماندهان ارتش

- ۶۵- از میان ارتش و ارتشیان کسی را برای فرماندهی انتخاب نما که دارای چنین صفاتی باشد.
- ۱- مطیع تر و همیارتر از همه نسبت به اجراء اوامر و نواهی خداوند متعال و پیامبر اسلام و ولی امر و امام امت باشد.
 - ۲- پاکدامن تر و پارسا تر از همه باشد.
 - ۳- خردمندتر و بردبارتر از همه باشد.
 - ۴- بر نفس خود مسلط باشد و زود خشمگین نگردد.
 - ۵- عذر عذرخواهان را زودتر پذیرا شود.
 - ۶- نسبت به طبقه محروم و ضعفاى جامعه رحیم تر و با عاطفه تر از همه باشد.
 - ۷- نسبت به زورمندان و اقویای جامعه سختگیر و از آنان بدور و کناره گیر باشد.
 - ۸- از کسانی باشد که در کشاکش شدائد و مصائب از کوره در نرود و سختیها را پذیرا باشد.
 - ۹- ضعیف النفس نباشد که از شدت ضعف شانه از زیر بار

[صفحه ۲۵]

مسئولیت خالی کند.

- ۱۰- دارای سوابقی درخشان در اسلام باشد.
- ۱۱- شجاع و سلحشور باشد.
- ۱۲- فردی مردم دار و اهل سخاوت و مروت و جوانمردی باشد. مجموعه این صفات در کسانی جمع است که سرچشمه کرامت و شاخسار بزرگواری بوده و خود نیز مجموعه فضائل و اهل معروف هستند.

وظایف رهبر نسبت به ارتش و فرماندهان

- ۶۶- چنان به ارتش و فرماندهان آن رسیدگی و مهربانی کن، گویی که پدر و مادر خانواده به فرزندان خود مهربانی و رسیدگی می کنند.
- ۶۷- در توان بخشیدن و قدرت دادن به آنان از هیچ چیز دریغ موز و آنچه که موجب نیرو دادن به آنها می شود در پیش چشم تو مشکل و بزرگ نیاید.
- ۶۸- همیشه متوجه آنان باش و از حال آنها آگاه شو و نسبت به آنان لطف و محبت داشته باش و این کار را کوچک مشمار، اگر چه کم و کوچک باشد، زیرا اینگونه رفتارها و

[صفحه ۲۶]

- آگاهی از حال آنها و الطاف کوچک و بزرگ تو باعث می شود که ارتشیان نسبت به تو کمال خیرخواهی و همکاری را داشته باشند و همچنین موجب حسن ظن آنها می شود.
- ۶۹- مبدا به اتکاء اینکه کارهای بزرگی را برای آنان انجام داده‌ای از کارهای کوچک و ظریف غفلت نمایی، زیرا آنها نسبت به کارهای کوچک و بزرگ و بر آوردن آن نیازمندند، و هر کدام از این قبیل کارها، اعم از کوچک و بزرگ را باید در موقع و مکان خودش برآورده نمایی و در انجام آنها کوشا باشی.

مشخصات عالیترین فرماندهان ارتش

- ۷۰- از میان همه فرماندهان (که در اصل ۶۵ صفات آنها آمد) کسی را باید جزو برگزیده ترین افراد انتخاب نمائی و او را

نزدیکترین فرد به خود قرار بدهی که (علاوه بر صفات قبلی دارای این صفات نیز باشد):

۱- در شیوه زندگی هم سطح و هم درد همه ارتشیان باشد.

۲- با برنامه‌ریزی کامل آنچنان به زندگی و نیازمندیهای

[صفحه ۲۷]

ارتش رسیدگی نماید که آنان از همه چیز مستغنی گردند و زمانی که رو در روی دشمنان قرار بگیرند نسبت به وضع خانواده و فرزندان خود از نظر مادی و معنوی بر ایشان جای هیچگونه نگرانی نباشد و هیچ و هم و غمی جز جهاد با دشمنان و سرکوبی آنها در خاطر نپروراند و خلاصه با فکری آسوده از هر نظر روانه میدانهای جهاد و سرکوبی دشمنان شوند.

۷۱- هر چه مهربانی و عطف (تو ای رهبر) نسبت به ارتش بیشتر باشد مسلماً دل‌های آنان نیز نسبت به تو مهربانتر خواهد بود.

وظایف متقابل رهبر و ملت

۷۲- بهترین و برترین کارها که باعث آرامش خاطر زمامداران است:

۱- برقراری و تداوم عدالت در همه کارها و سراسر حکومت اوست.

۲- آشکار نمودن و نشان دادن محبت واقعی از جانب ملت به زمامداران است. زمانی این محبت از طرف ملت نسبت به زمامداران ابراز می‌شود که دلها و

[صفحه ۲۸]

سینه‌های آنان از هر نوع کینه و نفرت سالم و پاک باشد.

۷۳- زمانی خیرخواهی و همکاری مردم به طور صحیح آشکار می‌گردد که:

۱- اقشار ملت به تمام کارها و برنامه‌های زندگی رهبران احاطه داشته باشند.

۲- حکومت رهبران بر دوششان کمتر سنگینی کند.

۳- از حکومت و دولت به تنگ نیامده باشند که برای سرنگونی آن روز شماری کنند.

۷۴- بنابراین وظیفه داری:

۱- امیدهای مردم را بر آوری و آنها را مایوس نکنی.

۲- مشوق ملت باشی و از آنان به نیکویی و شایستگی یاد کنی.

۳- از آنهائیکه در انجام کارهای بزرگ متحمل رنجها و مشقتهای بسیار شده‌اند پس بخوبی از اعمال آنها یاد کن.

۷۵- زیرا اگر از اعمال و افعال شایسته بسیار یاد کنی و به خوبی از آنها تجلیل بعمل آوری:

الف. دلیران را نسبت به انجام کارشان شجاعت‌ر نموده‌ای.

[صفحه ۲۹]

ب. و آنانکه به عللی انزوا اختیار کرده‌اند بسبب تقدیری که تو از ایشان نموده‌ای ترغیب می‌شوند و به جنبش می‌افتند و به یاری خدا وارد میدان عمل می‌شوند.

۷۶- قدر هر کس را نسبت به امتحان و آزمایشی که داده است به همان اندازه بخوبی ادا کن.

۷۷- خدمت و دسترنج دیگران را به حساب کس دیگر مگذار.

۷۸- در ادای پاداش کسی که کاری را انجام داده است ذره‌یی کوتاهی مکن.

۷۹- بزرگی و شرافت هیچ کس نباید باعث شود که تو، کار کوچک او را بزرگ بشماری و آنرا برجسته جلوه دهی.

۸۰- و همچنین نباید ضعف کسی باعث شود که تو زحمت و مشقت بزرگ او را بخاطر ضعف او کوچک جلوه دهی.

مرجع اصلی حل اختلاف

۸۱- در مسائل و امور هر گاه مشکل و اختلافی پیش آمد که حل آن سخت و مسائل آن مشکوک و مشتبه بود آنرا به خدا و رسول خدا ارجاع ده زیرا خداوند متعال نسبت به قوم و ملتی که لطف دارد آنها را چنین ارشاد نموده:

[صفحه ۳۰]

«ای کسانی که ایمان آورده‌اید اطاعت کنید خدا را و اطاعت کنید رسول خدا و ولی امر را، پس چنانچه در مسئله‌ای میانتان اختلاف و نزاعی افتاد آنرا به خدا و رسول خدا ارجاع دهید.»

اما مراجعه به خدا یعنی گرفتن و اخذ دستور حل آن اختلافات از قرآن مجید که در آیات محکمه وارد شده است. و اما ارجاع به رسول خدا یعنی رجوع و عمل به سنت‌های رسول خدا که متفق علیه می‌باشد.

قاضیان عدالت

نحوه تعیین و صفات قاضیان عدالت

۸۲- برای قضاوت و داوری میان مردم کسی را انتخاب نما که:

۱- از نظر تو بهترین و برترین افراد باشد.

۲- انبوه مشکلات و کارها او را به تنگ نیورد (پر حوصله باشد).

۳- پافشاری طرفین (اختلاف) در احقاق حق خودشان او را به خشم و اندازد.

[صفحه ۳۱]

۴- اگر به اشتباه افتاد و دانست که خطا نموده است از بازگشت به حق و اعتراف به اشتباه خود سرباز نزند.

۵- گرفتار طمع و مطامع شوم نفسانی نباشد.

۶- در قضاوت و صدور حکم، اطلاع کافی داشته باشد و به فهم و اطلاعات سطحی اکتفاء نکند.

۷- نسبت به مسائل و امور مشتبه و گنگ محتاطتر بوده، در کشف موضوعات از دیگران تامل بیشتر داشته باشد.

۸- مصرتر از هر کس در پی بردن به واقعیات قضایا بوده، دنبال براهین و دلایل قطعی باشد.

۹- از مراجعه طرفین دعوا، کمتر از هر کسی احساس خستگی و ناراحتی کند.

۱۰- و از هر کس در کشف مسایل و حقایق صبورتر باشد.

۱۱- پس از رسیدن به قطعیت و حقانیت قضاوت، در صدور حکم دارای قاطعیت باشد.

۱۲- از افرادی باشد که تملق و چاپلوسی در او اثر نگذارد.

۱۳- مکر و حيله و فریب و خدعه او را به هر سو نکشاند.

۸۳- (رهبر توجه داشته باش در حسن انتخاب که:) اینگونه

[صفحه ۳۲]

افراد جدا کمیابند.

وظایف رهبر نسبت به قاضیان عدالت

۸۴- زمانیکه اینگونه افراد شایسته و صالح را به مسند نشاندی در نحوه قضاوت و داوریهای آنان بسیار بررسی و رسیدگی کن.
 ۸۵- آنچهان حقوق مکفی به آنها پرداز و نسبت به آنها بذل مال کن که تمام نیازمندیهایشان برطرف شود و از کلیه مردم بی نیاز باشند.

۸۶- قدر و منزلت اینان را در نزد خود آنچهان بالا ببر که کسی را یارای طمع در مقام آنها نباشد، آنچهان که اطمینان حاصل کنی که هیچ مقام و هیچ کسی نمی تواند با دسیسه و سخن چینی دخالتی در کارهای آنان داشته باشد.
 ۸۷- (ای رهبر) خوب و آگاهانه در این مسائل و مطالبی که گفته شد فکر و نظر کن، فکر و نظری بس ژرف و عمیق زیرا این دین اسیر و ملعبه دست اشرار بوده، و کارهایی را به اسم دین و دیانت انجام داده‌اند ولی واقعا هوس‌ها و شهوات خود را عمل نمودند و دین خدا را وسیله قرار داده بودند تا به امیال پست دنیوی خود برسند.

[صفحه ۳۳]

کارمندان و کارگزاران دولت

طریقه انتخاب و صفات کارمندان و کارگزاران دولت

۸۸- در امور و کارهای کارمندان و عمال خود دقت کن و پس از اینکه آنها را امتحان نمودی به کار بگمار و در تعیین کارگزاران خود چنین کن:

۱- قبل از اینکه آنها را به کاری بگماری آنانرا مورد آزمایش و امتحان قرار بده.

۲- به خاطر تمایل خاص به شخصی، کسی را به کاری منصوب مکن.

۳- خود سرانه و بدون مشورت و یا استبداد رای آنها را بکار مگمار. زیرا اینگونه انتخاب و منصوب نمودن یعنی از روی تمایل شخصی و بدون مشورت و آزمایش، خود ستمگری و ظلم و خیانت است.

۸۹- برای انتخاب کارمندان و کارگزاران دولت اینگونه افراد را انتخاب نما:

۱- افرادی که اهل تجربه هستند و در کشاکش کارها ساخته و پرداخته شده‌اند.

[صفحه ۳۴]

۲- دارای صیانت نفس و اهل شرم و حیاء و عفت هستند.

۳- از خاندانهای پاک دامن و صالح باشند.

۴- سابقه و حسن سابقه آنها در اسلام بیش از دیگران باشد.

چون این افراد با این صفات شایسته:

الف. از نظر فضایل اخلاقی در درجه اعلاء کرامت نفس قرار دارند.

ب. دارای شخصیت و علاقمند به حفظ صیانت و پاکی نفس و روح خویشند.

ج. مدبر و مدیر و دور اندیش، و در کارها و مسایل، عمیق هستند.

وظیفه رهبر نسبت به کارمندان و کارگزاران

۹۰- معاش و احتیاجات آنان را به صورت کامل برآورده کن، چون رسیدگی کامل به حال کارمندان موجب تقویت آنان و پشتوانه پاکی و صیانت و اصلاح نفوسشان و سبب بی‌نیازی آنهاست، لذا امین می گردند و از دستبرد به بیت‌المال و خیانت به اموال که در

اختیارشان و یا زیر

[صفحه ۳۵]

نفوذشان می‌باشد قطع امید می‌کنند. و همین تامین کامل نیازمندی آنها، بهترین حجت و دلیل توست (زمانیکه خیانت کنند) زیرا که تو تمام نیازمندیهای آنها را تامین نموده بودی و آنها بدون هیچ عذر و بهانه‌ای دست خیانت به اموال مسلمین زدند با اینکه محتاج و نیازمند بدان اموال نبودند.

بازرسی و بازرسان کشور

۹۱- برای رسیدگی به کارها و امور مملکت و کلیه کارگزاران کسانی را برای بازرسی مخفی انتخاب نما که:

- ۱- مردانی امین و اهل راستی و صداقت باشند که گزارشات و اخبار را بدون خدشه و دروغ به تو گزارش کنند.
- ۲- و نسبت به تو وفادار باشند.

۹۲- به طور پنهان، این بازرسان صالح را بفرست، زیرا مراقبت‌ها و بازرسی‌های مخفی در کارهای مملکت موجب خواهد شد که کارمندان و کارگزاران دولت به امانت داری و عدم خیانت تشویق شوند. و همچنین باعث نرمش و عطف عمال دولت با مردم و ملت

[صفحه ۳۶]

می‌گردد و لذا کار ملت را به طور سریع در جریان می‌اندازند.

۹۳- در مورد یاران نزدیک خود هشیار و بیدار باش. اگر کسی از آنان دست به خیانت زد و گزارش‌های بازرسان مخفی تو نیز همگی آن خیانتها را تایید کردند، برای اثبات خیانت آنان گزارش‌های بازرسان کافی است، حال بدون فوت وقت:

۱- حد خیانتی را که کرده است بر او جاری ساز.

۲- او را به کیفر عملش برسان.

۳- او را به خاک مذلت و خواری بنشان.

۴- داغ خیانت را آشکارا بر او بزن.

۵- قلاده و حلقه ننگ را به گردنش بیفکن.

مالیات و بیت المال و مالیات دهندگان

۹۴- در مورد مالیات به گونه‌ای اقدام و رفتار کن که به صلاح و مصلحت مالیات دهندگان باشد، چون حسن برنامه در مورد مالیات و مالیات دهندگان به نفع و مصلحت تمامی طبقات ملت و کارهای مملکت خواهد بود.

۹۵- وضع و حال کارهای دیگران رو به بهبود و صلاح نمی‌رود

[صفحه ۳۷]

اگر وضع و حال مالیات دهندگان شایسته و بایسته نباشد زیرا همه افراد ملت نان خور و زیر چتر حمایت و وابسته به مالیات و مالیات دهندگان هستند.

۹۶- توجه تو نسبت به عمران و آبادانی مملکت بیش از توجه به گرفتن و جمع آوری مالیات باشد زیرا مالیات به دست نمی‌آید مگر به عمران و آباد بودن مملکت.

۹۷- حکومتی که در صدد گرفتن و جمع آوری مالیات باشد بدون اینکه عمران و آبادانی در مملکت برقرار شده باشد:

الف. مملکت را به ورشکستگی و نابودی سوق خواهد داد.

ب. و ملت را دچار هلاکت می‌گرداند.

ج. و در نتیجه حکومت ثبات خود را از دست می‌دهد و رو به سقوط حتمی می‌گذارد.

۹۸- اگر مالیات دهندگان (از کلیه اصناف و طبقات مختلف جامعه) شکایت کردند:

۱- یا از سنگینی و زیادی مالیاتها،

۲- یا از علل موجهی که به سبب آنها نمی‌توانند مالیات خود را پرداخت کنند،

۳- یا از خشکسالی و بی‌آبی و نیامدن بارانهای سالانه،

۴- یا از امراض گوناگونی که باعث از بین رفتن

[صفحه ۳۸]

محصولات گشته است.

پس وظیفه تو این است که:

۹۹- آنقدر به آنان در پرداخت مالیات تخفیف بدهی تا اینکه کارهایشان رو به اصلاح و بهبودی برود و مبادا این تخفیف برای

سنگین و گران تلقی شود، زیرا:

الف. این تخفیف و اغماض خود ذخیره ایست که بعد از اینکه موانع رفع شد و مملکت رو به آبادانی و عمران رفت و باز به خزاین

مالیات برمی‌گردد.

ب. همچنین سبب آراستگی و پاکی حکومت تو می‌شود.

ج. به علاوه مورد حمایت و ستایش ملت قرار می‌گیری.

د. و به خاطر عدالتی که در میان ملت اعمال نموده‌ای خوشحال و سرفراز خواهی بود و می‌توانی نسبت به این ملت اعتماد و

اطمینان پیدا کنی بسبب:

۱- رفاه و آسایش که نزد آنان اندوخته‌ای و اعتماد آنان را در حمایت از حکومت جلب نموده‌ای.

۲- و عدالتی که در میان ملت برقرار کرده‌ای.

۳- و مهر و محبتی که به آنان مبذول داشته‌ای.

۴- و علاوه بر اینها چه بسا، کارها و مشکلاتی پیش آید که انجام آنرا به خود مردم واگذار کنی و آنان نیز با طیب خاطر و اطمینان

کامل آنها را بپذیرند.

[صفحه ۳۹]

در این حالت که مردم مملکت در آسایش و رفاه و در عمران و آبادانی و زیر چتر حمایت عدالت و محبت حکومت به سر می‌برند

«ملت قادر به تحمل هر بار و هر مشکلی هستند».

۱۰۰- توجه داشته باش که بدون هیچ شک و شبهه‌ای خرابی و ویرانی مملکت از فقر و فاقه ملت است و فقر و تنگدستی ملت نیز

ناشی از ثروت اندوزی زمامداران است،

که خود از این خصلت‌های زمامداران سرچشمه می‌گیرد:

۱- از هم و غم آنان در ثروت اندوزی برای روزی که از حکومت عزل می‌شوند.

۲- سوءظن نسبت به بی‌ثباتی سلطه و حکومت خود.

۳- از غفلت و عبرت نگرفتن آنها از عواقب شوم جباران و ستمگران.

دبیران و نویسندگان مسایل دولتی و کشوری (وزیران و مشاوران عالی رتبه)

۱۰۱- برترین و بهترین اشخاص را برای نویسندگی و دبیری انتخاب کن و نوشتن نامه‌های سری و محرمانه و نوشتن مسایل مهم را [صفحه ۴۰]

به شخصی واگذار کن که:

- ۱- بیش از هر کس واجد اخلاق صالح باشد.
- ۲- کسی باشد که مقام و شخصیتی که به او می‌دهی سرکشش نسازد و باعث نشود که در حضور بزرگان نسبت به تو گستاخی و با تو اظهار مخالفت کند.
- ۳- و کسی نباشد که با اهمال و غفلت باعث نرسیدن نامه کار گزاران و فرمانداران به تو گردد.
- ۴- و نه شخص غافل که در پاسخ گویی از طرف تو و یا در مواردی که چیزی را برایت باید بگیرد و یا اینکه از طرف تو چیزی را می‌خواهد بدهد سستی و اهمال ورزد.
- ۵- و کسی که در بستن عقد و قرار دادهایی که به سود توست سستی نورزد.
- ۶- و در باز کردن گره قرار دادهایی که به زیان و ضرر تو بسته شده است عاجز نباشد.
- ۷- فردی وظیفه‌شناس باشد و وظایف خود را در مسایل و امور تشخیص بدهد. زیرا فردی که نسبت به قدر و منزلت و وظایف خود جاهل و غافل باشد حتما نسبت به کارهای دیگران و غیر خود، جاهلتر و غافلتر است.

[صفحه ۴۱]

۱۰۲- در انتخاب این افراد به نفس خود و حسن ظن خود اطمینان مکن چون افراد برای جلب نظر و شناساندن خود به زمامداران تظاهر به حسن سلوک و خدمتگزاری می‌کنند، اما در پس این ظاهر سازیها و خوش خدمتی‌های زود گذر هیچ گونه همکاری و اخلاص و درستی در کارشان وجود ندارد.

۱۰۳- لذا برای انتخاب آنان، این افراد را نسبت به کارهایی که برای مردمان صالح انجام داده‌اند امتحان کن و در میان آنها به کسانی اعتماد و اطمینان کن که:

- الف. در میان ملت درستکارتر بوده باشند.
 - ب. و در امانتداری نیز حسن شهرت داشته باشند.
- این کار تو دلیل بر خیر اندیشی و فرمانبری تو نسبت به پروردگار خود و نسبت به کسی که این حکومت را به تو سپرده است می‌باشد.

۱۰۴- از برای هر کاری، یکی از شایسته‌ترین نویسندگان و دبیران را انتخاب نما و او را در راس آن قرار ده که دارای این صفات باشد:

- ۱- مغلوب عظمت کار و زیادی مسایل نشود.
 - ۲- کثرت کارها او را پریشان و متشنج نکند.
- ۱۰۵- اگر در میان دبیران و نویسندگان تو عیب و ناپسندی وجود داشته باشد و تو آنرا نادیده بگیری خودت

[صفحه ۴۲]

مسئول مستقیم عواقب آن خواهی بود.

مجریان اقتصادی

۱۰۶- در مورد بازرگانان و صنعتگران به همه سفارش کن که در حق آنان راه خیر و حق را بر گیرند، چه نسبت به آنان که در شهرها مقیم هستند و چه در مورد آنانکه برای تجارت و صنعت بین شهرها در رفت و آمدند و چه کسانی که با نیروی باز و به کار و تولید مشغولند.

۱۰۷- این گروه و صنف بازرگان و صنعتگر:

الف. اساس و بنیان منافع ملت هستند.

ب. عامل به کار گرفتن ابزار و تولیدکننده می‌باشند و مالا- سبب ایجاد رفاه و آسایش ملت محسوب می‌شوند. این طبقه از مردم کسانی هستند که برای منافع ملت و تولید کالا دست به سفرهای طولانی بر روی زمین یا در میان دریاها و یا دشت‌ها و کوهستانها می‌زنند و به نقاطی سفر می‌کنند که برای دیگران مقدور نیست و کسی به

[صفحه ۴۳]

آنجا که آنان می‌روند، کاری ندارد و به آن نقاط رفت و آمد نمی‌کند و یا به نقاطی رفته و به کارهایی دست می‌زنند که دیگران جرات آنرا ندارند.

این گروه از مردم انسانهایی صلح‌جو و مسالمت طلبند که در مورد ایشان جای هیچ گونه نگرانی از فتنه و آشوب و شورش نیست. ۱۰۸- (ای رهبر) نسبت به امور و کارهای اینان رسیدگی و نظارت و سرپرستی کن، اعم از آن دسته‌ای که در نزدیک تو زندگی می‌کنند و یا اینکه در اکناف و اطراف مملکت تو پراکنده‌اند، نسبت به همه آنان (بازرسی) و رسیدگی کن.

نظارت مستقیم دولت بر حسن جریان اقتصاد کشور

۱۰۹- در عین رسیدگی و سفارشی که نسبت به این دسته از مردم نمودم توجه داشته باش که بخشی از این گروه بد حساب و بخیل‌اند و دست به احتکار ارزاق عمومی و کالاهای مورد استفاده و احتیاج ملت می‌زنند و در نرخ گذاری اجناس به دلخواه خود نرخ‌ها را تعیین می‌کنند و این کار سخت به ضرر و زیان ملت و مردم

[صفحه ۴۴]

تمام می‌شود و اینگونه رفتار در امور تجارت و صنعت، خود عیبی بزرگ برای رهبران است.

۱۱۰- از احتکار ارزاق عمومی و مایحتاج مردم جلوگیری و آنرا منع کن، چون رسول خدا (ص) از احتکار مایحتاج مردم منع و جلوگیری کرده است.

۱۱۱- داد و ستد و کلیه معاملات باید:

الف. بر اساس گذشت و مروت باشد.

ب. بر طبق موازین عدالت انجام گیرد.

ج. نرخ‌ها که تعیین می‌شود منصفانه باشد به طوریکه نه به فروشنده و نه به خریدار بی‌عدالتی و اجحاف گردد.

۱۱۲- اگر کسی بعد از نهي و ممنوعیت احتکار ارزاق عمومی و مایحتاج مردم دست به احتکار زد او را نسبت به احتکاری که کرده است به مجازات و عقوبتی رسوا و خوارکننده برسان اما به طوریکه از حد عدالت خارج نشود.

[صفحه ۴۵]

محرومات جامعه

۱۱۳- در مورد طبقه محروم جامعه واقعا به یاد خدا باش و خدا را در این مورد شاهد و ناظر خود بدان.

طبقات محروم جامعه آنانی هستند که هیچ چاره‌ای ندارند، از:

۱- مساکین (کسانی که در آمد آنها کفاف مخارجشان را نمی‌کند).

۲- افراد محتاج و نیازمند.

۳- آنان که دچار سختی و شدت شده‌اند.

۴- کسانی که قادر به کار کردن نبوده و زمین گیر شده‌اند.

۱۱۴- در میان این طبقه محروم، کسانی هستند که بیچارگی و فقر خود را بازگو می‌کنند و عده‌ای دیگر اظهار فقر و درماندگی نمی‌کنند، اما احتیاج مبرم به انفاق و رسیدگی دارند.

بنابراین برای خدا حقوقی را که خداوند متعال در مورد این طبقه محروم بر عهده تو نهاده است رعایت کن.

[صفحه ۴۶]

وظایف رهبر نسبت به طبقه محروم جامعه

۱۱۵- برای تامین نیازهای این طبقه:

۱- از بیت‌المال سهمی را مخصوص این گروه معین کن.

۲- بخشی از منافی را که از سرزمینهای دیگر که در تصرف دولت اسلام است و در هر شهری به دست می‌آید و یا هست، برای این طبقه محروم قرار بده.

۱۱۶- باید به طور عادلانه و مساوی سهم و منافع همه افراد محروم تامین گردد، چه آنانکه در نزدیک‌ترین نقاط به تو زندگی می‌کنند و چه آنانکه در دورترین نقاط کشور بسر می‌برند، رعایت حقوق حقه همه اینها به عهده توست.

۱۱۷- مبادا قدرت و نعمتی که از آن بر خورداری ترا به طغیان وا دارد و مشغول کند و بدین سبب از حال این طبقه غافل شوی! چون در مورد غفلت از این طبقه عذری از تو پذیرفته نیست و نیز هیچ عذری در مورد اینکه به علت کارهای زیاد و مهم، حقوق جزئی آنها را فراموش کنی از تو پذیرفته نیست.

۱۱۸- هیچگاه کوشش در رفاه حال و تامین نیازمندیهای این طبقه را فراموش مکن و به واسطه تکبر و غرور از

[صفحه ۴۷]

این طبقه روی برمگردان.

۱۱۹- باید سرپرستی و رسیدگی به کارهای آنهایی را که دسترسی به تو ندارند و دیگران نیز نسبت به آنها با چشم حقارت و پستی می‌نگرند و آنها را خوار و بی‌چیز قلمداد می‌کنند به عهده بگیری.

۱۲۰- برای رسیدگی به حال و کار این طبقه، از یاران بسیار امین و مورد وثوق خود که اهل خشیت خدا (بسیار متقی و مسئول) هستند و همچنین دارای تواضع و عدم تکبرند استفاده کن تا گزارش احوال و گرفتاریهای آنها را برایت بازگو نمایند.

۱۲۱- چنان با جدیت در رعایت و رسیدگی به حقوق این طبقه رفتار کن که زمانیکه خدا را ملاقات می‌کنی (اگر خدا ناکرده غفلتی در این موارد کرده باشی و یا نتوانسته باشی بطور کامل به آنان رسیدگی نمایی) عذر پذیرفتنی در مورد ایشان را داشته باشی.

۱۲۲- در میان کلیه طبقات و اقشار ملت، این طبقه محروم و مسکین از هر قشر و طبقه‌ای به عدالت و انصاف محتاجتر و نیازمندتر هستند.

۱۲۳- همیشه نسبت به اداء حقوق این طبقه (که شاید کوتاهی صورت پذیرد) به پیش خود شرمنده باش و از [صفحه ۴۸]

در گاه خداوند متعال نسبت به اداء حقوق آنان عذر بخواه.

۱۲۴- برعهده توست رسیدگی و انجام امور این دسته از طبقه محروم:
الف. یتیمان و بی سرپرستان ملت.

ب. سالخورده‌گانی که هیچ کاری از آنان ساخته نیست و عزت نفسشان نیز اجازه درخواست کمک از دیگران را بدانها نمی‌دهد.
۱۲۵- اداء حقوق و رسیدگی و انجام کارهای طبقه محروم جامعه برای زمامداران سخت سنگین است و راستی که حق و حقیقت همه‌اش سنگین است ولی خداوند متعال اداء حقوق و رعایت حق را برای کسانی که دارای این صفات باشند آسان و سبک می‌کند:

الف. آنان که خواهان سرانجام نیکو و در پی عاقبتی شایسته هستند.

ب. آنان که دارای صبر و تحمل می‌باشند.

ج. و آنان که نسبت به وعده‌های الهی اطمینان و اعتماد کامل دارند.

[صفحه ۴۹]

دادرسی مستقیم ملت در مقابل رهبر

۱۲۶- قسمتی از وقت خود را برای رسیدگی به دادخواهی ملت و مردم قرار بده و شنیدن و رسیدگی به دادخواهی مردم را شخصا عهده‌دار باش.

۱۲۷- محلی را که برای دادخواهی و رسیدگی به آنها قرار می‌دهی باید مجلس عمومی و در ملاء عام باشد و تو نیز شخصا در آن مجلس عام شرکت کن و برای خداوند متعال کمال فروتنی و تواضع را انجام ده.

۱۲۸- در آن روز دستور صادر کن به:

الف. لشکریان و ارتشیان،

ب. نزدیکان و همکاران،

ج. محافظان شخصی خود،

د. و افرادی که برای نظم و مقررات تو هستند، که به هیچ وجه در آن مکان حضور نداشته باشند و از آنجا دور شوند و حق امر و نهی نسبت به مردم که برای دادخواهی آمده‌اند نداشته باشند تا اینکه سخنگویان دسته‌های مختلف مردم بتوانند هدفهای خود را بدون هیچ ترس و واهمه‌ای بازگو کنند و بدون هیچ لکنت‌زبانی شخصا مسائل و

[صفحه ۵۰]

مشکلات خود را با تو در میان بگذارند.

من از رسول خدا به طور مکرر و در هر مکان و زمانی بسیار شنیدم که فرمود:

«امتی که در میان آنها حق ضعیفان از اقویا و زورمندان بدون هیچ ترس و معطلی گرفته نشود، هرگز آن امت (از لوث انحراف و فساد و ظلم) پاک نخواهد شد.»

۱۲۹- تندخویی و نارسایی گفتار و یا لکنت زبان افرادی را که برای رفع مشکلات خود با تو صحبت می‌کنند باید تحمل کنی.

۱۳۰- و تو نیز باید از اینگونه رفتارها بپرهیزی:

الف. بد خلقی و بی‌حوصله شدن و به تنگ آمدن.

ب. تکبر و خود پسندی.

تا اینکه خداوند بواسطه تحمل این شدائد و رعایت اینگونه مسایل، رحمت همه جانبه خود را نسبت به تو عرضه دارد و تو را مستحق ثواب و پاداش طاعت خود گرداند.

۱۳۱- آنچه را که به مردم عطا و بخشش می‌کنی بدون هیچ تعللی و بدون هیچ منتی عطا کن.

۱۳۲- و اگر چنانچه برایت عطا کردن چیزی مقدور نیست و

[صفحه ۵۱]

یا نمی‌توانی خواسته‌های آنها را برآورده کنی با کمال لطف و مهربانی از آنان عذر و پوزش بخواه.

وظایفی که رهبر شخصا عهده‌دار آنهاست

۱۳۳- مسایل و کارهایی که در میان همه کارها شخصا باید بدانها رسیدگی نمایی:

۱- انجام دادن یا جواب دادن نامه‌هایی که کارگزاران دولت نوشته‌اند و دیگران از جواب دادن به آن عاجز هستند، شخصا آنها را انجام و جواب ده.

۲- کارهایی که نزدیکان و همکاران به علت سختی و یا مسامحه به تاخیر انداخته‌اند در همان روزی که برای می‌آورند و تو بدانها اطلاع پیدا می‌کنی، برای انجام و رفع مشکلات، فوراً نسبت به آن کارها فرمان صادر کن.

۱۳۴- در هر روز، کار همان روز را انجام بده چون از برای هر روزی کار مخصوصی است که بدان روز اختصاص دارد.

۱۳۵- اگر چه همه اوقات و ایام تا زمانی که انسان همیشه در آن مواقع با نیت پاک و صالح در خدمت آسایش و

[صفحه ۵۲]

صلاح مردم گام برمی‌دارد برای خداست، ولی برای خلوت و عبادت با خدایت، بهترین و با عظمت‌ترین مواقع را انتخاب کن.

۱۳۶- قسمتی از اوقات شب و روز را برای اقامه فرائض و واجبات الهی که مخصوص دین و خدایت می‌باشد به حق تعالی اختصاص ده و همچنین به آن چیزهایی که موجب تقرب و نزدیکی به خدا می‌گردد، انجام همه آنها را کامل و بدون نقص و دور از هر

تظاهر و ریایی به پایان رسان، اگر چه در این راه متحمل رنج و زحمتی شوی ولی آن شاداید را تحمل کن.

۱۳۷- اگر با مردم نماز را به جماعت ادا می‌کنی:

الف. طوری نماز جماعت را انجام بده که موجب نفرت و آزار مردم نگردد.

ب. و همچنین طوری نباشد که موجب تباهی و فساد نماز گردد. چون در میان افرادی که به تو اقتداء نموده‌اند کسانی بیمار و یا مبتلا به علل دیگری می‌باشند که تحمل (افراط و تفریط ترا در نماز جماعت) ندارند و یا اینکه دارای کار و مشاغل زیادی هستند.

من از رسول خدا (ص) زمانیکه مرا به سوی یمن فرستاد

[صفحه ۵۳]

سؤال کردم چگونه با مردم نماز جماعت را بخوانم؟

حضرت فرمودند: «با مردم نمازی بخوان مانند نماز ضعیفترین آنها و نسبت به مومنان رحیم و مهربان باش.»

نظارت مستقیم رهبر در مسائل جاری مملکت

۱۳۸- مبدا غیبت تو در میان ملت و مردم زیاد شود! چون پنهان شدن زمامداران از ملت خود:

- ۱- نوعی فشار و ظلم و ستم به ملت است.
- ۲- و از کمی اطلاع و یا نا آگاهی رهبر نسبت به امور جاری مملکت حکایت می کند.
- ۱۳۹- زمانیکه زمامداران در میان ملت نباشند و پرده‌ای میان رهبران و ملت کشیده باشد در آن موقع:
 - ۱- باعث بی اطلاعی رهبران از مسایل جاری مملکت می گردد.
 - ۲- کارهای بزرگ و با اهمیت پیش زمامدار کوچک و بی اهمیت جلوه می کند.
 - ۳- کارهای کوچک و کم اهمیت در پیش رهبران بزرگ و پر اهمیت تلقی می گردد.
 - ۴- خوبی‌ها، زشت و زشتی‌ها، خوب در نظرش می آید.

[صفحه ۵۴]

۵- حق و باطل درهم مخلوط و مالا شناخت هر یک از آنها غیر ممکن می گردد.

۱۴۰- زمامداران خود بشرند (و در معرض خطر) و آنچه را که از مسایل جاری از او دور نگهدارند و از او بپوشانند، او هم نسبت به آنها شناختی پیدا نمی کند.

برای حق علاماتی ظاهر و معین نیست که بتوان به راحتی و از دور حقیقت را از غیر حقیقت و راست را از دورغ تشخیص داد.

۱۴۱- (چون زمامداران بشرند و در معرض خطر، لذا) تو از دو حال خارج نیستی:

۱- یا شخصی هستی که به بذل و بخشش خود کرده‌ای و بدان عادت داری، انهم در راه حق و عدالت، پس در این صورت نسبت به پرداخت حقوق حقه ملت چرا در پس حجاب قرار می گیری و بدون پرده و مانعی حق را به صاحبش نمی رسانی (خلاصه اینکه دلیلی برای غیبت تو نیست)؟

۲- و یا اینکه گرفتار صفت بخل هستی که در این صورت نیز ملت و مردم، خواهی نخواهی، به اخلاقت پی خواهند برد و از تو در هر صورت (چه در پس پرده و چه در عیان) مایوس خواهند شد و

[صفحه ۵۵]

قطع امید می کنند.

۱۴۲- پس در میان ملت باش، زیرا اکثر کارها و نیازمندیهای مردم که به تو ارجاع می شود و یا برایت می گویند هیچ هزینه و خرجی برایت در بر ندارد و ترا به مشکلی نخواهد انداخت، چون یا شکایت از ظلم و ستمی است که دچار آن شده‌اند و رفع آنرا می خواهند و یا اینکه پیشنهاد عدالت و انصاف بیشتری است که در قرار دادها از تو خواهند.

رهبر و مسئله خاندان و نزدیکان

۱۴۳- برای زمامداران اشخاصی هستند، چون خواص و یا محرمان راز. در میان کسانی هستند که فقط به فکر خود و جمع آوری منافع خود هستند و بلند پرواز و متکبرند، اینگونه افراد اشخاصی بد بر خورد و بد حسابند. در هر صورت تو باید دست ستمگری و ظلم اینان را از کلیه کارها قطع کنی و ریشه فساد آنانرا از بیخ و بن برکنی.

۱۴۴- مبدا به اطرافیان و یا به نزدیکان خود زمینی را که

[صفحه ۵۶]

بی صاحب و یا جزء بیت‌المال است بدهی و در اختیار آنها بگذاری!

۱۴۵- مبدا کسانی از خواص و یا نزدیکان نسبت به قدرتی که تو داری به طمع افتند و از تو بخواهند که کشتزار و مرتعی را به آنها واگذاری و آنان نیز با تکیه بر قدرت تو سوء استفاده کرده و به زمین و کشتزار دیگران تجاوز کنند و یا اینکه جلوی آب مشروب زمین دیگران را سد نمایند و یا کاری را که باید به طور اشتراک با دیگران انجام دهند و هر دو در سود و زیان آن شریک باشند در آن کارها اجحاف و تحمیل کنند.

در این صورت خوشی و سود اینگونه گناهان و تجاوزات از آن کسانی است که بواسطه تکیه بر قدرت تو ظلم و ستم نموده‌اند ولی رنج و مشقت و وزر و وبال آن گناهان و تجاوزات در دنیا و آخرت به عهده و گردن تو خواهد بود.

۱۴۶- پایبند و مقید به حق باش و حق را نسبت به (افراد) دور و نزدیک در تمام امور جاری کن.

۱۴۷- در به کار بستن و جاری ساختن حق، حسابگر و دقیق و صابر باش، اگر چه در به کار بستن حق و جاری کردن آن و در حسابرسی و دقت به نزدیکان و یاران خاص

[صفحه ۵۷]

تو (مسئله‌ای ناراحت کننده) برسد، ولی توجه به آن مسایل مکن و حق را جاری ساز.

۱۴۸- زمانی که اجراء حق و عدالت برایت گران و سنگین آمد بنگر به عاقبت آن، زیرا سرانجام اداء و جاری کردن حق و عدالت در دنیا و آخرت بسیار نیکو و پسندیده خواهد بود.

وظیفه رهبر در مقابل اتهامات علیه او

۱۴۹- زمانی که ملت گمان کردند که تو نسبت به آنها ظلم و ستمی روا داشته‌ای وظیفه داری دلائل و براهین و عذر خود را نسبت به کاری که موجب سوءظن ملت و ایراد اتهامات به تو شده است بطور آشکار و بدون ابهامی برای عموم ملت بازگو کنی بطوریکه با بیان صریح دلائل و براهین تو سوءظن و موارد اتهام از طرف ملت برطرف شود، زیرا این کار تو:

۱- باعث تعلیم و تقویت نفس خودت به عدالت خواهد بود.

۲- و نسبت به ملت نیز نهایت ملاحظت و مهربانی را

[صفحه ۵۸]

کرده‌ای.

۳- و ملت را نیز متوجه قدم نهادن در راه مستقیم و توجه به حق نموده‌ای.

قرار دادها و پیمانهای صلح با دشمن

اصول و خطوط اصلی پیمانها

۱۵۰- صلحی را که دشمن به تو پیشنهاد می‌کند و در آن رضا و خواسته خداوند متعال نهفته است آنرا رد مکن و بپذیر، زیرا این صلح:

۱- مایه رفاه و آسایش ارتش تو خواهد بود.

۲- و ترا از دردها و مشکلات که بوجود آمده راحت می‌کند.

۳- موجب امنیت و آسایش مملکت تو خواهد بود.

۱۵۱- اما هشیار باش و سخت مراقب، هشیار و مراقب دشمن، زیرا پس از اینکه پیمان صلح را با دشمن امضاء نمودی چه بسا او بوسیله صلح و نزدیکی می‌خواهد ترا غافلگیر کند، پس در امضاء و قبول [صفحه ۵۹]

صلح:

- ۱- دور اندیشی و هشیاری را از دست مده.
- ۲- خوش بینی و حسن ظن را در این مورد کنار بگذار.

مسائل و مطالب درباره پیمانهای صلح

۱۵۲- اگر بین تو و دشمنت پیمانی بسته شد و یا اینکه بدو امان دادی:

- ۱- به پیمان و عهدی که بسته‌ای سخت وفادار باش و بدان عمل کن.
- ۲- امانی را که در آن پیمان گنجانده شده است حفظ کن.
- ۳- نسبت به کلیه تعهداتی که در پیمان قید شده است خودت حافظ و رعایت کننده آنها باش زیرا علی‌رغم همه تفرقه‌ها و تشتت‌ها و نبودن عقائد و آراء یکسان، هیچیک از فرائض الهی به عظمت وفای به عهد نمی‌باشد و در هیچ موردی جز وفای به عهد همگی مردم و ملت‌ها اتفاق نظر ندارند، حتی مشرکین اگر چه هم عقیده و هم مسلک ما نیستند نسبت به آن پایبند هستند، چون بسبب [صفحه ۶۰]

تجربه‌های تلخ در رعایت نکردن و شکستن عهدها به این نتیجه رسیده‌اند که باید به عهد و پیمانی که بسته می‌شود معتقد و وفادار باشند.

۱۵۳- هیچگاه در پیمان و عهدی که بسته‌ای نیرنگ و فریب بکار نبر.

۱۵۴- نسبت به تعهداتی که داده‌ای خیانت روا ندار و آنها را نشکن.

۱۵۵- به دشمن خود خدعه و فریب روا مدار، زیرا هیچکس نسبت به پروردگارش گستاخ و جری نمی‌شود مگر جاهل و نادانی که شقی و نگون‌بخت است. چون خداوند به وسیله عهد و پیمان خود سایه امنیت و رحمت خودش را بر سر همه کس گسترانده است تا بندگانش بتوانند با خیالی راحت و با طیب خاطر در امنیت و راحتی زندگی خود را ادامه دهند و این راحتی و امنیت موجب منافع همه بندگانش باشد.

۱۵۶- در امر صلح:

- ۱- فساد و مفسده‌ای براه نینداز.
 - ۲- نسبت به امر صلح خیانت نکن.
 - ۳- در آن هیچ حيله و دغلكارى راه نده.
- ۱۵۷- در پیمان صلحی که آنرا با دشمنت منعقد می‌کنی:

[صفحه ۶۱]

۱- از بکار بردن جملات مبهم و چند پهلو پرهیز کن.

۲- از جملاتی که بتوان با آنها توجیه‌ها و تفسیرهای دلخواه کرد و یا تاویل‌های نامربوط نمود نیز بر حذر باش.

۱۵۸- زمانی که پیمان صلح را منعقد نمودی و آنرا امضاء و تایید کردی هیچگاه خود را تسلیم سخنان چند پهلو و کنایه آمیز و مبهم نکن.

۱۵۹- مبدا مشکلات و شدائد ناشی از صلح که خداوند متعال ترا ملزم به اجراء آن کرده است تو را تحت قرار دهد و بخواهی آنرا از روی باطل و ناحق فسخ کنی! هیچگاه این کار را نکن، زیرا صبر کردن بر مشکلاتی که در زمان صلح بر دوش توست، امید گشایش آن و عاقبت شایسته و نیکوی آن بهتر از دغل و فریبی است که از عاقبت شوم آن و از دچار شدن به رنجها و مشقتهاش آن می‌ترسی.

علاوه بر آن در این مورد نیز (اگر بی‌جهت پیمان را نقص کنی) مورد بازخواست خداوند متعال قرار خواهی گرفت که از آن هیچ خلاصی نداری و از سوء عاقبت و شومی آن هم نمی‌توانی نه در دنیا و نه در آخرت بگریزی. [صفحه ۶۲]

خطوط اصلی و وظایف فردی و اجتماعی رهبر

۱۶۰- پرهیز و بر حذر باش از خونریزیهای ناحق و سفاکی، چون هیچ گناه و ظلمی مانند سفاکی و خونریزی ناحق: الف. به انتقام الهی نزدیکتر نیست.

ب. و هیچ جرمی بزرگتر از آن نمی‌باشد.

ج. و از هر ظلم و گناهی سریعتر کلیه نعمات الهی را از میان برمی‌دارد.

د. و زودتر از هر چیزی و هر عاملی ثبات حکومت را از بین می‌برد و سقوط دولت را نزدیک می‌کند.

ه. هیچوقت پایه‌های حکومت خود را به ریختن خونهای ناحق و حرام محکم و استوار نکن، زیرا اینگونه اعمال که به خیال تو حکومت تو را از سقوط نجات می‌دهد بالعکس آنرا ضعیف‌تر و سست‌تر می‌کند و بلکه رو به سقوط و زوال سوق می‌دهد و خود موجب انتقال سریع قدرت می‌گردد.

[صفحه ۶۳]

۱۶۱- هیچوقت پایه‌های حکومت خود را به ریختن خونهای ناحق و حرام محکم و استوار مکن، زیرا اینگونه اعمال که به خیال تو حکومت تو را از سقوط نجات می‌دهد بالعکس آن را ضعیف‌تر و سست‌تر می‌کند و بلکه رو به سقوط و زوال سوق می‌دهد و خود موجب انتقال سریع قدرت می‌گردد.

۱۶۲- در مورد قتل عمد به هیچ و چه نه عذری در دادگاه خداوند متعال پذیرفته است و نه هیچ عذری نزد من پذیرفته خواهد بود، چون تنها راه قصاص در قتل عمد این است که کسی که یک نفر را کشته باید خود او کشته شود.

۱۶۳- اما اگر در مورد قتل دچار خطا شدی، مثلا خواستی حدی را جاری کنی یا تازیانه بزنی و در زدن افراط کردی و کسی کشته شد و یا اینکه شمشیر تو به خطا رفت و یا قصد کشتن کسی را نداشتی اما در تادیب با کوفتن مشت و یا بالاتر از آن که احتمال مرگ دارد کسی کشته شد، در این صورت حتما باید دیه مقتول را به صاحبان خون پردازی و مبدا تکبر و غرور حکومت و قدرت تو باعث شود که دیه قتل خطایی را نپردازی.

[صفحه ۶۴]

۱۶۴- بر حذر باش از گرفتار شدن به عجب و خودپسندی و فخرفروشی و یا اینکه به اینگونه صفات اعتماد و اطمینان کنی.

۱۶۵- پرهیز از اینکه دوست داشته باشی تعریف و تملق تو را بگویند، چون دوست داشتن تملق و ستایش از بهترین فرصتها و پر اعتمادترین وسایل شیطان برای پایمال نمودن نتیجه هر کار نیکو و صالحی است.

۱۶۶- بر حذر باش از اینکه نسبت به احسان و عطایی که به ملت و مردم کرده‌ای بر آنها منت بگذاری.

۱۶۷- و یا کار خود را از آنچه هست بیشتر جلوه دهی، آنهم برای فخر فروشی.

۱۶۸- بر حذر باش از اینکه به ملت وعده‌ای بدهی و بعد خلاف آنرا عمل کنی، چون:

الف. منت نهادن، احسان و عطا را باطل می‌کند و همه را از بین می‌برد.

ب. فخر فروشی نسبت به کثرت خدمتها و کارها نور حق را در انسان محو و نابود می‌کند.

ج. خلف وعده به ملت باعث خشم و سخط الهی و خود، عامل اصلی خشم ملت می‌گردد:

خداوند متعال می‌فرماید:

[صفحه ۶۵]

«بزرگترین جهت خشم و غضب نزد خداوند آن گفتاریست که گفته می‌شود اما بدان عمل نمی‌شود.»

۱۶۹- پرهیز از عجله کردن در کلیه کارهایی که زمان و شرایط انجام آنها فراهم نشده است.

۱۷۰- بر حذر باش از سستی و ضعف در کارهایی که امکان انجام آنها فرا رسیده است.

۱۷۱- بر حذر باش از لجاجت و پافشاری بی‌جهت در اموری که مشروعیت و شایستگی آنها روشن نیست.

۱۷۲- پرهیز از ضعف و اهمال در اموری که جهت درستی و مصلحت آنها روشن است.

۱۷۳- قرار بده هر چیزی را در جای خود و انجام بده هر کاری را در زمان خودش.

۱۷۴- پرهیز از اینکه مردم و ملت در چیزی به طور مساوی سهم ببرند و تو بیشتر از آنها به خود اختصاص دهی و در این مورد

تبعیض قائل شوی.

۱۷۵- بر حذر باش از مسایل و نیازمندیهایی که ملت نسبت به آنها اهتمام دارند و تو خودت را به غفلت و جهالت بزنی، در

صورتیکه همه از آن آگاهند و پیش همه روشن است و سرانجام پرده‌ها بالا خواهد رفت و مسایل برایت روشن خواهد شد و در آن

هنگام حق

[صفحه ۶۶]

دیگران را از تو خواهند گرفت و داد مظلومین را از تو می‌ستانند.

۱۷۶- در هنگام خشم و غضب آتش خشم خود را فرو نشان و از خشونت خود بکاه و قدرت و سطوت خود را کنترل کن.

۱۷۷- تیزی سخنان خود را از مردم دور نگهدار.

۱۷۸- از اینگونه اعمال ناپسند و زشت با عجله نکردن و به تاخیر انداختن حمله و سطوت پرهیز تا اینکه خشم و غضب تو خاموش

شود و زمام اختیار خود را بدست گیری، و هرگز نمی‌توانی چنین استوار باشی و عنان نفس به کف بگیری و در مقابل خشم و

غضب خود استقامت کنی مگر اینکه همه هم و غم و کوشش خود را در زنده کردن یاد معاد و بازگشت به محشر و به سوی خدا

معطوف گردانی.

۱۷۹- وظیفه داری به یادآوری از این مسائل که پیش از تو رخ داده است:

۱- از آنچه که در حکومت‌های عادل و عدالت‌پرور گذشته است.

۲- از سنت‌ها و روشهای نیکو و پسندیده و آثار روشن پیامبر عزیز اسلام.

[صفحه ۶۷]

۳- و از فرایض و واجباتی که در کتاب خدا ذکر شده است.

تا به روشهایی که ما به آن اشاره کردیم و برایت روشن شد اقتداء و عمل نمایی.

۱۸۰- آنچه را که در این عهد نامه برایت بازگو نمودم در انجام و اداء آنها سخت مجاهده کن و من به وسیله بازگویی این عهد

نامه حجت خود را بر تو تمام کردم تا اینکه جای هیچ گونه عذر و بهانه‌ای که در هنگام هجوم امیال و شهوات بر تو غلبه می‌کند

نباشد.

دعا و طلب عدالت و شهادت

از خداوند متعال مسئلت دارم که به سعه رحمت و عظمت و قدرت خود همه نیازمندیهای ما را تامین نماید. من و ترا توفیق عنایت کند بر آنچه که رضای او در آن است و همچنین عذرهای روشن ما را، چه در نزد خود و چه آنها که در نزد خلق می‌گوئیم، پذیرا باشد و با یاد نیکی که بندگان خدا از ما می‌کنند و با اثرهای پسندیده و صالحی که از ما در شهرها باقی می‌ماند نعمت خود را بر ما تمام کند و

[صفحه ۶۸]

در عطا نمودن کرامت و عزت به ما به طور مضاعف مرحمت نماید. خداوند عاقبت و سرنوشت من و ترا به «سعادت» و «شهادت» پایان بخشد، که بازگشت همگی ما به سوی اوست.

سلام بر رسول خدا و سلام بر خاندان پاک او و سلام بر همه پاکان و مطهران اسلام و درودی بس بلند و وافر. والسلام.

درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

بسم الله الرحمن الرحيم

جَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱)

با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السلام): خدا رحم نماید بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیافزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می‌کنند

بنادر البحار-ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹

بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهل بیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می‌دهند.

مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

اهداف: دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی

ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید.

از جمله فعالیتهای گسترده مرکز :

الف) چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی

ب) تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن همراه

ج) تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما، انیمیشن، بازیهای رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و ...

د) ایجاد سایت اینترنتی قائمیه www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزار های تلفن همراه و چندین سایت مذهبی دیگر

ه) تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای

و) راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۰۲۳۵۰۵۲۴)

ز) طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و ...

ح) همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند مسجد جمکران و ...

ط) برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه

ی) برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضور و مجازی) در طول سال

دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان

تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت: ۲۳۷۳ شناسه ملی: ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶

وب سایت: www.ghaemiyeh.com ایمیل: Info@ghaemiyeh.com فروشگاه اینترنتی:

www.eslamshop.com

تلفن ۲۵-۲۳۵۷۰۲۳-۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور

کاربران (۰۳۱۱)۲۳۳۳۰۴۵

نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده و لی

جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح های توسعه ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل

و کرم صاحب اصلی این خانه (قائمیه) امید داشته و امیدواریم حضرت بقیه الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف توفیق

روزافزونی را شامل همگان بنماید تا در صورت امکان در این امر مهم ما را یاری نمایندانشالله.

شماره حساب ۶۲۱۰۶۰۹۵۳، شماره کارت: ۶۲۷۳-۵۳۳۱-۳۰۴۵-۱۹۷۳ و شماره حساب شبا: IR۹۰-۰۱۸۰-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۶۲۱

۵۳-۰۶۰۹ به نام مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان نزد بانک تجارت شعبه اصفهان - خیابان مسجد سید

ارزش کار فکری و عقیدتی

الاحتجاج - به سندش، از امام حسین علیه السلام - هر کس عهده دار یتیمی از ما شود که محنت غیبت ما، او را از ما جدا کرده

است و از علوم ما که به دستش رسیده، به او سهمی دهد تا ارشاد و هدایتش کند، خداوند به او می فرماید: «ای بنده بزرگوار

شریک کننده برادرش! من در کرم کردن، از تو سزاوارترم. فرشتگان من! برای او در بهشت، به عدد هر حرفی که یاد داده است،

هزار هزار، کاخ قرار دهید و از دیگر نعمت‌ها، آنچه را که لایق اوست، به آنها ضمیمه کنید».

التفسیر المنسوب إلى الإمام العسکری علیه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست تر می داری: مردی

اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می رسانی، یا مردی ناصبی اراده گمراه کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از

پیروان ما را دارد، اما تو دریچه‌ای [از علم] را بر او می‌گشایی که آن بینوا، خود را بداند، نگاه می‌دارد و با حجّت‌های خدای متعال، خصم خویش را ساکت می‌سازد و او را می‌شکند؟».

[سپس] فرمود: «حتماً رهاندن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی. بی‌گمان، خدای متعال می‌فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی همه مردم را زنده کرده است»؛ یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش از آن که آنان را با شمشیرهای تیز بکشد».

مسند زید: امام حسین علیه السلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند آزاد کردن بنده دارد».

مرکز تحقیقات و ترجمه

اصفهان

گامگاه

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

